

UNITÁRIUS ÉLET

IX. ÉVFOLYAM 2. SZÁM

1955. JÚNIUS HÓ

ÁHITAT

A tál lencse drámája

(Gondolatok anyák vagy szülők napjára)

Eloolvasandó Mózes I. könyve XXV. 29-34. verse.

Ézsau és Jákob története a maga egészében egy egyszerű pásztor-ballada, pásztor-ének, problémája azonban olyan mélységeket és fájó időszerűséget érint, hogy érdemes vele tüzetesebben foglalkozni. Az elolvasandó rész a drámai cselekmények magját képezi, azt a drámai fordulópontot, ahol a könnyelmű Ézsau egyetlen párolgó tál lencséért odaadja elsőszülöttségi jogát, ami által mérhetetlen előnyt, jogot és vagyont dob el magától. Könnyelmű, tékozló cselekedete által Ézsau a hitehagyóknak, árulóknak, az ősi jussot egyetlen tál lencséért felkínálóknak száralmas, megvetett jelképe lett. A történelem zord ítéletet mondott felette.

Anélkül, hogy ezt a kemény ítéletet megfellebbeznők s Ézsau számára felmentést kérnénk, próbáljuk megismerni a családi körülményeket s azokat a hajszállimom lelki rugókat, amelyek Ézsaut lassan, de biztosan sodorták a végzetes cselekedete felé. Valójában ezekből indul ki a tál lencse szomorú története. Az elolvasandó rész, a drámai csúcspont, bizonyos előzményekre utal, amelyeknek előítéletmentes ismerete nélkül nem találhatjuk meg a kulcsot a szomorú cselekedet megértéséhez s helyes megítéléséhez. A tál lencse drámája először a családtól kér számon valami könnyelműen elkövetett vagy szándékos mulasztásból eredő vétket, másodsor Jákobtól, a testvértől s csak harmadsorban Ézsautól.

Bontsuk csak ki a történetet. A pásztor-ének szerint Ézsau gyakran járt vadászni. Vajjon a természete, kalandos ifjú kedve, zsákmányra éhes vágya, ő foglalkozása vitte-e vadászatra vagy valamilyen belső bánat mardosása kergette a pusztába? Az írások erről mélyen hallgatnak. Közvetett úton azonban megtudunk valamit. Azt, hogy Jákobot az anyja születése óta jobban szerette Ézsaunál. Jákob felé nyílt az anyai szeretet s a mostoha gyermek sorsa Ézsauak felette fájlhatott. Ez a nyilazó fájdalom idővel súlyosbodott a lelken s neki ilyenkor sebzett szívvel menekülnie kellett Isten szabad ege alá, a végtelen pusztába, hogy égő fájdalmát megsebzett vad módjára elrejtse. Az egyedülálló bizonyára kibontakozott előtte az elsőszülöttségi jog megtartásának s az anyai szeretet megnyerésének párharc, egy veiókig ható tusakodás és tipródás, amelyben végül is a szeretet utáni sóvárgás győzött. Ézsau lelkében lassan forrósodott, érlelődött ez a győzelem s ő csak az alkalomra várt, hogy bármi áron megszerezhesse ezt a folyton sóvárgott, de sohasem tapasztalt szülői szeretetet. És az alkalom tüstént kínálkozott a párolgó tál lencsében. Ézsau nem habozott, nem gondolkodott. Eladta elsőszülöttségi jogát. Betömte az ürt, ami anya és fiú között szeretet dolgában tátongott. Eldobta azt a végzetes terhet, mely, mint süllyedő utast az aranya, mind mélyebbre húzta, mert életét a szeretet verőfényes, meleg hullámaiba akarta menteni, hogy az anyai szív áldott öbleiben megpihessen és ujjászülessen. Jákob mellé vagy Jákob helyére vágyott, az édesanya szerető, simogató, ölelő karjaiba, hogy megfürdesse lényét azokban a csodálatos és sejtelmes érzésekben, amelyekben születése óta nem volt

része s amely nélkül nagy vagyonnal is koldússzegénynek érezte magát. Szegénnyé lett, hogy gazdaggá lehessen.

Es mit tett Jákob? Mohón ragadta meg a kínálkozó nagy alkalmat s áron alul vette meg az örökséget. Anyja közrejátszásával mindent megszerzett, még a vak Izsák áldását is. Kecskedő bőrt húz karjára s hangját is igyekszik megváltoztatni, hogy a szőrös kezű Ézsau képében megjelenve, világtalan atyja áldását elnyerhesse. Izsák remegő kézzel végigsimít Jákob karján és sokat sejtetően kimondja a szálló igévé vált tragikus megállapítást: „...a kezed az Ézsaué, de a hangod a Jákobé.”

A dráma ütemesen pereg tovább, Ézsau pillanatok alatt felfedezi, hogy minden oldalról becsapták. Haragra gerjedve Jákob ellen tör. Jákob sietve menekül bátyja haragja elől, maga is mindent elveszítve. Mindent, még Istenét is... Amikor a pusztában bandukoló tevéjét üvöltő sakálók kísérik s ő félelemmel telten remeg vagy amikor kópárnáját omló könnyeivel öntözi, fájdalommal gondolhat arra, hogy milyen megérző szomorúsággal kerekedett ki a tál lencse drámája. A ház, mely önmagában meghasonlott, összedől.

A tál lencse drámája rendkívüli éles megvilágításba helyezi a meghasonlott házat, a széthulló családot s egyben szívhez szóló tanulságokkal lát el. Ugy tesz, mint a művész, aki torzót készít, hogy valamilyen fájó csonkaságra rádöbentsen és a pillanatnyi döbbenet után a teljesebb, az eszményibb létforma felé vezessen.

A család a társadalom sejtje. A gyermek családba születik. Ebben az őse sejtben csirázik, bontakozik ki. A benne rejlő isteni csirák kibontakozásához szüksége van megfelelő talajra és miliőre. Kőszívbe kapaszkodik-e vagy termő talajba, satnyán, véznán sáppadozik-e, mint a szintelen pincenövény, áprilisi szészelylyel bontakozik-e ki vagy májusi szinpompában, megnyit lát az életből és milyennek látja az életét, az embereket, mit tart szépnek, jónak, igaznak, az főleg a családi légkörtől, látástól, indítástól függ. Vallás-erkölcsi értelemben a család akasztja a gyermek nyakába a koldús tarisznyát vagy a bőség-szarut. Nézd meg az abban található útravalót s ráismerhetsz a családi légkör melegére, a szülői szív nagyságára és szeretetére. A gyermek a családi élet tükre. S ez a tükör ritkán hazudik, de legtöbbször megmondja az igazat. Vallásd csak ki a gyermeket s az lázadóva, megtörtén, gyónva vagy hálatalten elmondja a család történetét. A családi útravalóról már szólottunk és ennek az a tulajdonsága, és jelentősége, hogy aki sokkal indul el hazulról, annak bőven telik a hosszú vagy megpróbáló életútra, de aki kevéssel indul el, az hamar szűkölködővé válik vagy nagyon hamar megüresedik. Itt is áll az ellentmondásnak tetsző evangéliumi igazság: »Akinek van, annak adatik, akinek nincs még, az is elvételik tőle, amije van.« Az üres lélek előtt aztán semmi sem drága, semmi sem szent. Áron alul adja el az első szülöttségi jogot: Istent, hazát, otthont, munkát, becsületet. A tál lencse drámája a mohó testi étvágyon túlmutat, oda, ahonnan útnak indul vagy ahonnan szárnyra kél az égő, epedő, sóvárgás a több megértés, a több szeretet után. Keresi az eszményi mértéket, hogy a szülő ne mérték felett és ne mérték alatt ossza a szeretetet.

Mi jól tudjuk, hogy a szülőnek nem könnyű osztatlan szeretetet gyakorolni gyermekei között. Pókayné gyötrelme, hogy melyiket szeresse, naponta megismét-

lódik csökkentett formában és mértékben. De Ézsau és Jákób esete intő, megrázó példa arra, hogy miként ne szeressen s egyben útmutatás, hogy miként szeressen. Minden gyermek a szülő egész szívét kéri s ez a helyes, mert minden gyermek egész ember akar lenni. Fél szív nem szerethet, félkar nem ölelhet, félszem nem láthat teljesen. Nem adhatja, nem láthatja, nem foghatja át az egészet. Az első-szülöttségi jog; az emberi méltóság vagy a Jézus tanítása szerinti isten-gyermekség viszont az »egészet« akarja, az »egészet« kéri, követeli. Isten, haza, otthon, munka, becsület egész embert kíván. Az agyon dédelgetett, puhány Jákókok s a szeretet nélkül vergődő, becsapott Ézsauk semmikép sem nyújtják azt a biztosítékot, kezességet, hogy bennük van a jövő reménysége. Bennük szunnyad vagy belőlük bontakozik ki az »egész ember« valláserkölesi világa.

A családnak visszavonhatatlanul fel kell számolnia a részrehajló szülők gyászos szerepét, ha a nagy társadalmi átalakulásban szilárdan akarja tartani a társadalmi alapsejt jellegét s élni annak magasztos beigazolását. A család nem nevelhet ifjú Jákókokat, akik alkalmasint sunyi, kalmár lélekkel uzsorázzák ki tulajdon testvérüket vagy minden embert, de nem nevelhet szeretetből kihullott, gyökértelen, el-elkalandozó Ézsaukat sem, kik adott pillanatban készek megismételni testvérükkel vagy a társadalommal szemben a tál lencse fájó történetét.

Aki teljes szívét ad, teljes szívét várhat cserébe. Az osztatlan jog és szeretet osztatlan kötelességgel jár. Evangéliumi törvényt várunk és követelünk a családtól, amely így hangzik: osztatlan szeretetben részesüljétek, egymás terhét hordozzátok s úgy töltsétek be Krisztus törvényét.

Végül pedig életünkben tűnjék el a kétszínű, kétarcú ember. Az, akinek a keze az Ézsaué, de a hangja a Jákóbé. Hang és kéz, szív és cselekedet egyértelműséget, egyarcúságot kell, hogy mutasson. Jézus mondta, hogy nem lehet egyszerre két úrnak szolgálni. Szeretet és gyűlölet, rajongás és megvetés eredhetnek egy szívből, de sohasem lesznek »két atyafi-gyermek, akik egymással, egy szívben nem ellenkezhetnek.« Sőt, egymást kizárják. A vak szülőt és a vak társadalmat kétarcúságunkkal ideig-óráig be tudjuk csapni, de Istent, lelkiismeretünket s a történelmet nem. A kétarcú Jákókok kihullanak az Isten rostájából, hogy megmaradjanak a szülőt tisztelő, testvért szerető, hazát, békét, munkát védő jézusi emberek. Ez a tál lencse drámájának kemény intelme és fölemelő biztatása.

Dr. Simén Dániel

In memoriam:

MOLNÁR SÁNDOR

...»Mi mindig búcsúzunk« ... A búcsú pedig mindig fáj, még ha rövid időre szól is. — Pedig mi most örökre búcsúzunk Molnár Sándortól! De csak a fizikai lényétől, mert a szelleme most is itt van közöttünk, most is sokszor Róla beszélgetünk kedves, meghitt bibliakörünkben.

Óh, hány kedves estén tartott nekünk felolvasást, vagy mesélt régi, érdekes élményeiből! Hányszor csendült fel kedves humora régi megemlékezései során! Óh, hányszor csalt ki könnyeket szemünkből, mikor kedves madárkái tragédiáját elbeszélte nekünk!...

Ez évben is hogy vártuk, hogy a körünk szokásos vacsoráján Ő majd felolvas nekünk! És megdöbbsz szívvel hallottuk akkor, hogy már igen súlyos beteg...

Búcsúzunk Tőle, a nemesszívű, mély vallásosságú, igaz unitárius embertől; búcsúzunk Tőle Bibliakörünk nevében...

Mély vallásossága és szűkebb hazája iránt érzett forró szeretete nem hagyta el halálos ágyán sem; s én azt hiszem, hogy lelke átröppent a bércen túlra abba a kis falucskába, ahol a harang szava úgy zsongott a fülében mindig, mint régen, hogy:

»Egy az Isten, egy az Isten, egy az Isten!...«

Kádárné Barabás Lenke

Bástya a Cenk alatt

Történelmi visszpillantás a Sztálinváros-i (brassói) unitáriusok multjára

A brassói unitáriusok multja egybeesik az unitárius egyház alapításával, pontosabban Dávid Ferenc személyével. A város latinnyelvű krónikájában a következő feljegyzést találjuk:

— 1568. Die 10. Februarii Johannes electus rex Hungariae Coronam urbem ingressus est, moratur usque 14. Februarii. 12. Februarii in templo Hungarico in monastirie Coronensi concionem habuit Franciscus Davidis.

Ha tekintetbe vesszük, hogy az itt időzött fejedelem az ő udvari papját nem a már akkor meglévő és igen nevezetes Fekete templomban hallgatta meg, hanem az istentiszteletet a szerényebb és azóta már régen lebontott — a mostani római katolikus templom helyén állott, — úgynevezett magyar templomban hallgatta meg, annak az oka az volt, hogy a Fekete templom evangélikus volt, az említett templom pedig unitárius kellett legyen. A szászok 1561 körül három évig nem töltötték be a városi nagy papi széket, mert félték a református elhajlástól. Arról is van feljegyzés, hogy közvetlen a Honterus utódját újító voltaért kergették el. Egy barcasági evangélikus lelkészt felelősségre vontak azért, mert fiát a kolozsvári unitárius kollégiumba küldötte. Igen sok körülmény megmagyarázza, miért nem ment hát a fejedelem a szászok katedrálisába és miért prédikált az ő akkor már tiszta unitáriussá lett udvari papja itt a szerény, de unitárius templomban.

Ha egybevetjük a fentiekkel azzal, hogy a fejedelem 1567-ben tért unitárius hitre, hogy ez a brassói látogatásuk éppen a tordai gyűlés évében volt, hogy Erdélyben 500 unitárius eklézsia létezett, hogy történelmi tényét írások bizonyítják ezeknek, kétséget kizárólag bizonyítottnak véljük, hogy már csak a cuius regio-eius religio elvén is a brassói magyarság unitárius volt. Ezt különben az is igazolja, hogy Honterus hatására a katolikusok már előbb eltávoztak, a magyar evangélikus történelmi krónika pedig 1598-ban kezdődik. Ugyszintén Molnár János az itteni református történetíró is 1598-tól kezdi emlegetni a reformátusok ittlétét. Ezzel kapcsolatban még arra a furcsa felfedezésre is bukkantam, hogy a magyar evangélikus Gödri és a református Molnár történészek e kortól kezdve száz esztendőn keresztül egyugyanazon személyeket sorolják fel a maguk papjaként. Ha tehát a reformáció forrongó éveiben evangélikus és református egyugyanazon személy lehetett, akkor miért ne lehetett volna ugyanazon személy akár unitárius is.

Ez utóbbi állításunkat látszik igazolni Orbán Baláznak az állítása is, ki ezt így írja le az ismert Székelyföld leírásában:

— Brassóban a János Zsigmond alatt felmerült legifjabb szülöttje a reformációnak, az unitarizmus is tért foglalt; ezeknek ottan virágzó és népes egyházközségük volt egészen Bethlen Gábor korszakáig, amidőn a reformátusoknak erőszakos püspöke, Keserű Dajka János nem a legszelídebb módon térítette át a háromszéki traktus 62 eklézsiaját a református hitre; az akkor áttérítettek között volt a brassói unitárius eklézsia is, mely csak 1662-ben, tehát már Apafi korában olvadt be teljesen a református egyházközségbe.

A háromszéki és udvarhelyi betelepülés folytán állandóan felfrissült a létszámuk és újból eklézsia alkottak. Egy 1777-ből származó nagy percsomó bizonyítja, hogy itt a Hosszú utcában (mai 191 számú házban) tartották istentiszteleteiket a vidékről bejáró beszolgáló lelkészek vezetésével. Ez a nagy per a fennebbi évben történt egyházdúlásról szól, mikor is az akkori katolikus vezető lelkész utasítására három templomszolga feldöntötte a püskösdre összegyűlt nép előtt az úrasztalát, elkobozta a kelyhet és a szentkirályi beszolgáló lelkészt, Gedő István tiszteletest még tetteleg is bántalmazta.

Ez a nagy botrány nemcsak a szebeni Guberniumot foglalkoztatta, hanem a bécsi udvar is felfigyelt rá és mert a II. József által kiadott türelmi rendelet éppen az ilyen kilengéseknek akart gátat vetni, nem lehetetlen, hogy ez az itteni esemény is befolyásolta nevezetes rendelete kiadásában. Legalább is nagyon egy-

beesik az itteni per vége a nevezett rendelet megjelenésének idejével.

Eme második eklézsiáról már továbbra is több nyomunk van. Így például a kolozsvári püspöki levéltárban felfedezett okmányok alapján tudjuk, hogy az 1798-ban is létezett és egy Székely Kata nevezetű asszony volt a kuratrixa. Ennek a Lázár István püspökhöz szóló felterjesztéséből tudjuk, hogy a:

»— Brassai kistsin eklezia naponként szépen nevedik, csak a megszokott hely olyan szűk, hogy például az elmúlt karácsonkor is az úri vatsorát osztó pap egy heljben kellett álljon, mert mozdulni sem tudott a heljéről.«

Kül- és belpolitikai okok miatt azután megint elsekélyesedett az itteni egyházközség, olyannyira, hogy 1846-ban Székely Sándor unitárius püspök jónak látta felvilágosítást kérni a körüli esperestől, mi lett a sorsa annak a 2000 forintnak és úrasztali szerelvénynek, ami innen erre-arra elkallódott.

Kriza János püspök leveléből tudjuk, hogy 1871-ben nyomatékosan figyelmeztette a háromszéki kört, tegyen meg mindent ennek az eklézsiának az újjászervezésére. A kiegyezést követő időben s különösen az 1872-ben megindult vasútépítéssel egyre több unitárius kezdett ismét bevándorolni. Mint érdekes kezdeményezést jegyezzük fel a háromszéki papságnak azon tervét, hogy egy segélyező egyesület alakításával próbálta 1873-ban anyagiakhoz juttatni ezt a gyülekezetet. Ez azonban csak jóakarató próbálkozás maradt.

1884-ben Ferencz József püspök kezdte sürgetni Lőfi Áron bölöni esperest, hogy kezdjen valamit a brassói eklézsia alakítással. 1885 január 25-én az E. K. T. foglalkozott szintén ezzel az ügyel és adott útmutatást a körüli esperesnek, ki erre kezdett is itt helyben összeköttetést keresni. Három embert talált, aki szívvel-lélekkel fogott a munkához. Kilyéni Endre teológiai végzettségű ipariskolai igazgató, Veress György iparmester hitfeleink és Molnár János református lelkész karolták fel az újrakezdés gondolatát és hármuk munkája nyomán ezelőtt hetven évvel 1885 április 6-án megtartották a leányegyházközség alakuló közgyűlését. 333 egyháztagot számoltak össze s ezekből 102 volt kepefizető. Az első gondnok lett Veress György, jegyző Kilyéni Endre. Az istentiszteleteket pedig beszolgáló lelkészek végezték a halpiaci református imaházban.

Veress György gondnok céljával tűzte ki minden évben 100 forinttal gyarapítani az egyházacska vagyonát. Az első tíz év végén együtt is volt az a bizonyos 1000 forint. Mikor pedig 1908-ban meghalt, 10708 koronát hagyott az eklézsia pénztárában. Ők ketten Kilyéni Endrével vezették be az unitárius estélyek rendezését, ami sokat segített az anyagi alapgyűjtésben.

1909-ben alakult rendes anya eklézsiává a Brassóban levő gyülekezet. Nagynevű vezetői voltak dr. Vernes István, Halmágyi Gábor, Kilyéni Endre és 1915 után Kovács Lajos lelkész.

Az első világháború után sok minden megváltozott. A főhatalom változással népünk elveszítette vezető rétegét, a veszített háborúval pedig megsemmisült minden pénzvagyona. Ingatlana nem volt még az eklézsiának. Megint előlről kellett mindent kezdeni. Ekkor lépett porondra a közben felnőtt és megizmosodott kisiparos réteg és vetett fel olyan neveket, mint **Gergely Sándor, Kádár Sándor, Fazakas József, Benedek Dénes.** És mellettük mindenkor egy lelkes, munkára és áldozatra kész keblitanácsosi gárda. Ezek lelkesedése és kitarása elősebb volt, mint a bekövetkezett világháború.

A férfiak mellett helyet kértek maguknak a nők is és özv. **Preisner Péterné — Kilyéni Endre** leánya — vezetésével megalakították a Nőegyletet. Pár évvel később **Szabó Sámuel** vezetésével az Ifjúsági Kör alakult. Ez utóbbi itt szerkesztette két évig a Balázs Ferencről átvett Kévekötés című erdélyi ifjúsági folyóiratot.

Kádár Sándor pénztáros határozott fellépésének lehetett köszönni, hogy az eklézsia 1929-ben megszerezte az első Unitárius-házat a Rózsa tér 10 alatt. Ebből nőtt ki az a templomalap, ami később templommá fejlődhetett.

Kovács Lajos lelkész szóval és tettel, tollal és összeköttetések által céltudatos akarással rendezte az estélyeket, gyűjtötte a pénzeket és készítette a templomterveket.

1934-ben végre úgy látszott, hogy valóság lesz a tervezetből és a rendes okmányokkal és minden forma betartásával megszerzett helyen a Kút utcában építeni kezdték az első unitárius templomot. Két heti munka után egy izgága, sovinizmustól fűtött csoport kezdeményezésére miniszteri rendelettel beföldeltette a fundamentumot a városi tanács. Ez a példátlan kultúrbotrány az akkori nemzetközi életben élénk feltűnést keltett. A város vezetősége kénytelen volt új templomhely adományozásával lehetetlen eljárását jóvátenni.

Ennek a jóvátételnek az útját egyengette dr. Szele Béla református főgondnok, ki ezért mint az egyház jótevője él a hívek emlékezetében. Az itteni unitáriusok munkáját félévszázadra a legújabb újrakezdés után siker koronázta és 1936-ban végre felszentelheték a mai modern templomukat. 1940-ben iskolát is akartak építeni, de ebbe az új világháború és a bécsi döntés szólottak gátlólag bele.

Kovács Lajost közben a háromszéki kör esperesének választotta és messzemenő céllal megindította az »Unitárius Jövendő« című folyóiratát. Am a halál gátat vetett további munkájának. 1942 október 20-án elhunyt. Utódja az írói és költői tehetséggel gazdagon megáldott Fekete Lajos addigi ürmösi lelkész lett, ki a viharban is énekelve próbálta a látható templomon belül a lelkek templomát építeni. Am egy útközben szerzett ragályos betegség 1945 április 25-én fiatalon elvitte gyülekezetéből.

Őt követte a papi székben dr. Kővári Jakab Kénosból jött lelkész, teológiai magántanár, aki a közelmúltban ünnepelte lelkészi felszentelésének 25 éves fordulóját.

Ime nagy vonalakban ez az egykori brassói, 1951 óta pedig Sztálinvárosi unitárius eklézsiának a történelme. Városunk a boldogulásnak vélt kapuja. Ide sereglik a székelyföld népe és sokan mennek innen tovább boldogulást keresni a föld kerekén. De a bástya a Cenk alatt, egyházunknak eme szép modern, de sok vidék sok kicsi templomának emlékét magába foglaló büszke alkotása áll és amíg az eddigiekhez hasonló buzgó és lelkes vezetők kerülnek ennek élére, nemcsak az Egy Isten Dicsőségét hirdeti, hanem ezután is örökre a benne enyhületet, léleképülést keresők boldog menhelye és a megújulás örök biztosítéka is lesz.

Szabó Sámuel

háromszéki unitárius felügyelő gondnok.

DR. MOLNÁR SÁNDOR

Unitárius közösségünket súlyos csapás érte. Dr. Molnár Sándor, a Legfelsőbb Bíróság ny. bírójának, egyházi tanácsos afiának, élete hatodik évtizedének küszöbén, eltávozott az élők sorából. A népes családú küküllőmenti, ádámosi parókia legfiatalabb sarjaként látta meg a napvilágot. A tisztességes papi család mélyes hittel és nemes emberszeretettel áthatott légkörében csiráztak ki lelkében azok az igaz embert jellemző nemes tulajdonságok, amelyek szép társadalmi magaslatra emelkedett életének alapvető értékeivé váltak. A hivatásául választott jogszolgáltatás természetében rejlő formalisztikus megkötöttségtől korlátozott világában is az anyagi igazság követelményeit a humanizmus igényeivel igyekezett mindig megfelelő összhangba hozni.

Meghitt baráti körben halkszavú egyéniségéből egy harmonikus lélek szelíd derűjének vidámító napsütése áradt. Egyházi összejöveteleinken tartott egy-egy felolvasása során a gyermek és ifjúkor és az egykori erdélyi unitárius diákélet idillikus emlékeinek avatott tollal történt felelevenítése, a szülőföldje iránt szívből élt örök nosztalgiajának ihletett hangon való megszólaltatása, egy sokszínű költői lélek eladdig ismeretlen szépségeit villantotta fel hallgatóságára előtt. Életének utolsó szakában sok szenvedés jutott osztályrészül, de megpróbált lelkét, mint omladozó várfalat az örökzöld répkény fonta át Istenbe vetett mélyes hite, mely elhalkuló szíve utolsó dobbanásáig, enyésző életének bővizű tápláló forrása volt. Egész embert és igaz unitáriust veszítettünk benne.

Temetése nagy részvét mellett folyt le a csepeli köztemetőben. Dr. Csiki Gábor püspöki helynök a jó barát és hű iskolatárs szívből fakadó őszinte érzéseit szóval

tatta meg megható gyászbeszédében. — Az Egyházköri Tanács nevében **Bencze Márton** lelkész, közügyigazgató mondott közvetlen búcsúszavakat.

Aldott az igazak emlékezetét!

(n)

DR. BORBÉLY ANDRÁS

»Hullnak, hullnak, egyre hullnak... Önkéntelenül is a költő egykor mélyeséges fájdalommal fogant keserű felkiáltása ver visszhangot szívünkben, amikor papírra vetjük e gyászos sorokat: dr. **Borbély András**, orvos, budapesti egyházközségünk kiváló presbitere nincs többé! Ahhoz a nemzedékhez tartozott, amelynek sok próbatétellel terhelt ifjúsága, az első világháború véres malmában összezúzott ország történelmének egyik legtragikusabb korszakával fonódott össze. Ebben az időben kerül élére egyházunk ifjúságának, amelyet hamis illúziók lidércfényétől el nem vakított, józan, dolgos, hazájához és népéhez hű, őszinte vallásos hitében erős, magyarságában öntudatos táborra igyekezett összekovácsolni. Az ő vezetése alatt élte ifjúságunk legtermékenyebb egyháztársadalmi életét. A volt »Brassai Sámuel Ifjúsági Egyesület«, — amely ifjúságunknak az egyházi élet jövő irányításában való részvételére előkészítő iskolája is volt, — az ő elnöksége idején látott hozzá a diákszociális mozgalmak intézményes megszervezéséhez is. Karitatív munkássága mellett az egyesület a nemes székely erények ébrentartásával, nagy névadója haladó hagyományainak hatékony ápolásával, az ő lelkes irányítása mellett figyelemreméltó tevékenységet fejtett ki. **Borbély András** később, már mint gyakorló orvos, budapesti egyházközségünk presbitere és keblitanácsi állandó bizottságának elnökeként fáradhatatlan buzgalommal vette ki részét szeretett egyházközsége ügyeinek intézéséből. Olyan volt a szíve, mint egy állandó lobogásban égő fáklya, amelynek önmagát emésztő tüzét mindig újabb és újabb célok, tervek és feladatok szikrái táplálták. Ha tompafényű, de sugalló erejű hangján megszólalt, érezned kellett: eszményektől annyira zsufolt a lelke, hogy annak gazdag áradását gyorsíramú beszéde gyakran partok közé szorítani is alig-alig bírta. Névadó ősei egykoron, — talán hajdani harcban vetélkedéseik jutalmául kapott — »erős« előnevet használták családi nevük előtt. — Ő valóban méltó örököse volt e névnek, mert egyénisége szilárd volt, akár a Székelykő, amelynek árnyékában derék elődeinek bölcsője ringott. A közeledő vég sötét árnyaival viaskodó szívéből, — amelyet az emésztő kór sem tudott tervezgető ábrándjainak gazdagságától megrabolni, — megrázó erejű szózatként szakadt ki unitárius testvéreihez intézett utolsó üzenete: — szellemi végrendelete. A példamutató, áldozatos, cselekvő unitarizmus szellemének egyik legjellegzetesebb megismerője szállott vele sírba. A nagy veszteség felett érzett őszinte fájdalom igaz könnyeit hullattuk a tavasz virágaitól borított koporsójára. — Meghajszolt szíve immár örökre elpihent nyugszik ama mindeneket gyógyító Menyeyei orvos atyai ölében, akinek egyik legragaszkodóbb gyermeke volt.

(n.)

Dr. **Borbély András**t a gyászolók széles tábora kísérette utolsó útjára. **Pethő István** egyházköri főjegyző és **R. Filep Imre** lelkész szívekre markoló beszédben méltatták kiváló egyéniségét. **Högyes Endre** u. templomunk májusi evangélizációja során dr. **Tompa Kálmán** főorvos, **R. Filep Imre** és **Pethő István** mély gondolatokban gazdag szavakkal áldoztak eltávozott atyánkfia, szívünkben örökké élő emlékezetének.

PÁLYÁZAT

Egyházköri Tanács Enyedi György unitárius püspök (1555—1597) születésének 400 évfordulója alkalmából »Enyedi György« című mű megírására pályázatot hirdet. A pályaműnek emlékbeszéd jellege legyen, nyújtson általános képet egykori nagy püspökünk életéről és munkásságáról és méltassa azt. A pályamű terjedelme 400 gépelt sor. A pályadíj összege 300 forint. A nyertes pályamunka szerzője az őszi Enyedi ünnepélyen felolvassa nyertes művét. A pályamunka 1955. szeptember 1-ig adandó be a Magyarországi Unitárius Egyházköri Tanácshoz, (Budapest, IX., Högyes Endre u. 3.)

Dr. Csiki Gábor

Dr. **Gyulay Zoltán**, Kossuth-díjas akadémikus, műegyetemi tanár, a nagynevű fizikus június 10-én tartotta tudományos körök által rendkívüli elismeréssel fogadott rendes tagsági székfoglalóját a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében.

HÍREK

Béke Világtalálkozót tartanak Helsinkiben. A világ közvéleménye nagy várakozással tekint a találkozóra, amelyen több mint nyolcvan ország, — közöttük Magyarország — képviselői vesznek részt.

Északamerikai egyházak, — közöttük az unitárius egyház, — vezető személyiségei nyílt levelet intéztek — az »Esprit et Vie« c. párizsi vallásos lap tudósítása szerint, — Eisenhower elnökhöz, hogy állítsa meg az amerikai külpolitikát a világháború felé vezető úton, »Lelkiismeretünk kényszerít bennünket — mondja többek között a nyílt levél, — hogy szembe szálljunk az agresszív totális háború politikájával.«

Maurice Goguel, a párizsi teológiai fakultás és a College du France professzora, az újszövetség tudományának legkiválóbb francia művelője meghalt.

Erich Meyer Frankfurt am Main-i lelkész, a »Deutsches Bund für freies Christentum« c. Szövetség alapítója és e Szövetség lapjának első szerkesztője elhunyt.

Lelkeszi konferenciát tartottak magyarországi lelkész afiai május 3—8 napjain budapesti egyházközségünk magyarkuti nyaralótelepén. A konferencia munkarendje lelkészeinknek a béke szolgálatában kifejtett tevékenységét, továbbá liturgiánk, valamint gyülekezeti életünk időszerű kérdéseit ölelte fel. — A béke kérdésének fontossága dr. **Csiki Gábor** püspöki helynök bevezető szavaiban bontakozott ki mindenekelőtt, majd a lelkészek sorra beszámoltak a működési helyükön a béke szolgálatában kifejtett munkásságukról. A továbbiak során: **Györfi István** »Istentiszteletünk rendje« címen, **Bencze Márton** »Keresztelési szertartásunk rendje«, **Szolga Ferenc** »Esketési szertartásunk rendje«, **Pethő István** »Temetési szertartásunk rendje«, **R. Filep Imre** pedig »Urvacsorai szertartásunk rendje« címen tartott előadást, — majd az előadások megvitatására került sor.

Özv. Lovodics Imréné, Demeter Lidia példát mutató áldozatkészségéről ismert afiát tiszteletbeli presbiterré választotta a budapesti egyházközség.

Pirnáth Antal aspiráns »Kolozsvár Dávid Ferenc évtizedeiben« című tanulmányát olvasta fel az Eötvös Lóránt Tud. Egyetem nyelv- és irodalomtudományi karán a felszabadulási évforduló alkalmából rendezett tudományos ülészen.

Az Állami Egyházügyi Hivatal nagylelkű anyagi segítségével újjá festették Högyes Endre utcai templomunk belsejét.

ERDÉLYI POSTA

Zsinati Főtanácsot tartanak előreláthatólag az őszi folyamán Kolozsvárott. A Főtanács egyetlen tárgya az 1946. után végzett lelkészek felszentelése. 1946 óta 34 ifjú nyert lelkészi kinevezést. Ezek közül 4 világi pályán helyezkedett el. Előreláthatólag 30 ifjú lelkész felszentelésére kerül sor. Ilyen nagy számban nem igen van példa lelkész nevelésünk történetében.

Dr. Erdő János teológiai tanár javaslattal fordult a Romániai Unitárius Egyház Képviselőtanácsához állandó egyházi műemlék és építő bizottság szervezése iránt.

Uj imádságoskönyv kiadását vették tervebe romániai afiai. **Taar Géza** komjantszegi lelkész afia felesége szül. **Gyulay Gizella** tanítónő, — aki nemrég veszítette el lányát dr. **Kovári Jakab** né, **Taar Gizikét**, — meghalt. **Gyulay Béla** afia Nagyajtán elhunyt. A jeles **Gyulay** család kettős gyászában őszinte részvételt osztozunk.

Nyugalomba vonult Sigmond József székelyudvarhelyi és **Zsigmond József** kadácsi lelkész. A székelyudvarhelyi lelkészi állásra **Szász Dénes** gagyí lelkész választották meg.

Pályázatot hirdettek az üresedésben levő kolozsvári lelkészi állásra.

UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos a Magyarországi Unitárius Egyházkör.

Felelős szerkesztő és kiadó: **Dr. Csiki Gábor**.

Évi előfizetési díja: 6 forint.

Budapest, IX., Högyes Endre-utca 3.

Táv.: 183—186.

Budai nyomda (H) 55 1555 — F. v.: Ligeti M.